Spotkanie z przedstawicielami akredytowanych laboratoriów badawczych

W sali konferencyjnej warszawskiego Tower-Service – z udziałem blisko 250 osób z całej Polski – odbyło się 27 maja br., pierwsze w tym roku (ale już trzecie z kolei), branżowe spotkanie ekspertów Polskiego Centrum Akredytacji z przedstawicielami akredytowanych przez PCA laboratoriów badawczych. Tym razem były to laboratoria wykonujące badania chemiczne i właściwości fizycznych oraz pobieranie próbek wody, ścieków, gleby, odpadów i paliw stałych, ciekłych i gazowych. W spotkaniu uczestniczył dyrektor Polskiego Centrum Akredytacji, **dr inż. Eugeniusz W. Roguski** oraz kierownictwo i pracownicy Działu Akredytacji Laboratoriów Badawczych – specjaliści branży badań, reprezentowanej przez zaproszone do udziału w spotkaniu – laboratoria badawcze.

W spotkaniu uczestniczył dyrektor Polskiego Centrum Akredytacji, dr inż. Eugeniusz W. Roguski

Tadeusz Matras miał pracowity dzień: czuwał nad sprawnym przebiegiem spotkania, wygłosił dwa wykłady i dyżurował na stanowisku problemowym

Na inauguracyjne spotkanie branżowe (14 czerwca 2012 roku) Polskie Centrum Akredytacji zaprosiło przedstawicieli laboratoriów wykonujących badania właściwości fizycznych w obszarze różnorodnych wyrobów budowlanych, mechanicznych i elektrycznych. Kilka miesięcy później (10 października), PCA gościło reprezentantów laboratoriów badających emisję w środowisku pracy i środowisku ogólnym.

Spotkania branżowe przedstawicieli laboratoriów badawczych z ekspertami Polskiego Centrum Akredytacji są nową formułą spotkań ogólnych, organizowanych poprzednio dla wszystkich branż laboratoriów. Spotkania te cieszą się zdecydowanie większym powodzeniem, gdyż dają możliwość dostosowania tematyki omawianych zagadnień do konkretnej dziedziny (branży) oraz umożliwiają bezpośredni kontakt z właściwymi ekspertami PCA, zaangażowanymi w spotkanie.

Witając uczestników pierwszego branżowego spotkania, pani **Lucyna Olborska,** zastępca dyrektora Polskiego Centrum Akredytacji podkreśliła, że PCA przywiązuje do spotkań wielką wagę, gdyż są one doskonałą okazją do przedstawienia i omówienia zakresu zmian w obowiązujących dokumentach. Wszelkie wątpliwości można wyjaśnić w bezpośredniej rozmowie przy stolikach eksperckich. Nowa, branżowa formuła tego spotkania daje szansę na bardziej wnikliwe analizy.

Powróćmy jednak do spotkania, które odbyło się 27 maja br. w Tower-Service. Rozpoczął je **Tadeusz Matras**, kierownik Działu Akredytacji Laboratoriów Badawczych (AB) – opiekun merytoryczny i czuwający nad jego sprawnym przebiegiem. Przywitał uczestników i przedstawił zarys tematyczny oraz cele spotkania.

Każdy z gości PCA otrzymał płytę CD z kompletem prezentacji (są one również dostępne na stronie internetowej www.pca.gov.pl), dlatego też nie będziemy ich szerzej omawiać. Zasygnalizujemy tylko zakres tematyczny.

Pierwszy wykład, zatytułowany: „Znowelizowane zasady i kryteria akredytacji laboratoriów badawczych – praktyczne aspekty wdrożenia wymagań", wygłosił **Tadeusz Matras**, kierownik Działu Akredytacji Laboratoriów Badawczych (AB). Omówił w nim:

– Dokumenty akredytacyjne i zasady anulowania dokumentów.

– Stosowanie symbolu akredytacji / powoływanie się na posiadaną akredytację.
– Zasady łączenia ocen planowych z wnioskowanymi zmianami zakresu akredytacji.
– Przeniesienie akredytacji. Zmiana lokalizacji działalności technicznej.
– Niezgodności. Realizacja działań korygujących.

Druga prelegentka – **Hanna Tugi**, zastępca kierownika Działu AB, przedstawiła zmiany w znowelizowanym dokumencie DA-05:
– Podstawowe pojęcia opisujące działalność laboratorium w obszarze PT.
– Cel, rola i funkcja uczestnictwa laboratorium w PT.
– Planowanie i wybór programów PT. Ocena jakości i miarodajności porównań międzylaboratoryjnych.
– Analiza wyników uczestnictwa i informowanie PCA.
– Wykorzystanie przez PCA wyników uczestnictwa laboratoriów w PT w planowaniu oraz ustalaniu zakresów ocen.
– Uczestnictwo laboratoriów w międzynarodowych programach PT.

Z kolei **Maria Szafran**, koordynator w Dziale AB, zaprezentowała znowelizowany dokument DA-06. Oto główne tezy jej wystąpienia:
– Spójność pomiarowa. Terminologia - PKN-ISO/IEC Guide 99:2010.
– Wzorcowania, a sprawdzanie okresowe urządzeń pomiarowych.
– Wzorcowania wewnętrzne.
– Analiza ryzyka związanego z zastosowaniem w metodzie badawczej urządzenia pomiarowego bez ważnego wzorcowania.

Z zaproszenia PCA skorzystało 235 przedstawicieli laboratoriów badawczych z całej Polski

Stanowiska problemowe - z wiedzy ekspertów chciało skorzystać wiele osób

– Polityka ILAC dotycząca spójności pomiarowej wyników pomiarów - ILAC-P10:01/2013.

Anna Kęsik, asystent ds. procesu w Dziale AB, w swej pierwszej prezentacji zatytułowanej: „Ocena kompetencji do realizacji badań w obszarach regulowanych prawnie" omówiła następujące zagadnienia:
– Obszar regulowany a obszar dobrowolny.
– Metody badań w obszarze regulowanym, modyfikacja metod wskazanych w aktach prawnych.
– Proces realizacji badania wykonywanego dla potrzeb związanych z obszarem regulowanym (współpraca z klientem).
– Przydatność wyniku badania do zastosowania zgodnie z przeznaczeniem.
– Ocena zgodności z wymaganiami a formułowanie opinii i interpretacji.
– Informacje w sprawozdaniu z badań istotne dla interpretacji i wykorzystania wyniku badania.

W drugiej, pt.: „Opis kompetencji do badań i pobierania próbek" omówiła:
– identyfikację podmiotu i laboratorium w zakresach akredytacji (powiązanie z pozostałymi dokumentami akredytacyjnymi),
– identyfikację dziedzin badań i obiektów na pierwszej stronie zakresu akredytacji,
– szczegółowy opis kompetencji technicznych w zakresie akredytacji,
– standaryzację opisu kompetencji technicznych - matryca kompetencji PCA.

Natomiast **Teresa Parol**, kierownik Zespołu w Dziale AB, w swoim wystąpieniu zatytułowanym: „Możliwości techniczne - siły i środki laboratorium", zajęła się:
– wykorzystaniem w akredytowanych badaniach wyposażenia nie będącego własnością laboratorium; personelem zatrudnionym i personelem, z którym zawarto umowę,
– zapewnieniem spójności pomiarowej w ramach metod badawczych - stosowanie CRM i RM; upoważnienieniem personelu laboratoriów; kryteriami nadzorowania kompetencji i informowaniem PCA o zmianach osób autoryzujących sprawozdania,
– elastycznym zakresem akredytacji laboratorium; zarządzaniem elastycznym zakresem akredytacji; zmianą zakresu stałego na zakres elastyczny (DA-10).

„Metody badawcze i dokumentowanie wyników badań" – to temat drugiej prezentacji **Tadeusza Matrasa**, w której omówił następujące zagadnienia:
– Metody znormalizowane i metody własne (stosowanie norm, w tym norm w językach obcych).

– Odstępstwa od metod badawczych. Zarządzanie odstępstwami.
– Sprawozdanie z badań - wynik badania i informacja związana (cel badania, obiekt badań, dokumentowanie pobierania próbek). Sprawozdania uproszczone - wersja elektroniczna sprawozdania. Powoływanie się na akredytację PCA.

* * *

Po dwóch pierwszych, wprowadzających wystąpieniach, uczestnicy spotkania mieli do wyboru: wysłuchanie kolejnej prezentacji lub skorzystanie z możliwości bezpośredniej rozmowy z ekspertami z Działu Akredytacji Laboratoriów Badawczych PCA, zadawania im pytań oraz przedyskutowania z nimi zagadnień systemu zarządzania i kompetencji laboratoriów - w ramach trzech stanowisk problemowych:
A. Metody badawcze. Kompetencje do realizacji metod badań chemicznych i właściwości fizycznych oraz pobierania próbek wody, ścieków, gleby, odpadów oraz paliw stałych, ciekłych i gazowych. ***(Katarzyna Perka, Teresa Parol)***
B. Badania biegłości i porównania międzylaboratoryjne. ***(Hanna Tugi, Tadeusz Matras)***
C. Spójność pomiarowa i szacowanie niepewności pomiarów w metodach badawczych. ***(Maria Szafran, Kamila Skrzypczak-Zbiciak)***

* * *

Kolejne spotkanie zaplanowane jest na 10 października br., gośćmi PCA będą przedstawiciele laboratoriów badających żywność, wodę pitną, bezpieczeństwo zdrowia i bezpieczeństwo ogólne.

Spotkanie z przedstawicielami akredytowanych laboratoriów wzorcujących i auditorami

„Badanie biegłości jako narzędzie do potwierdzenia wartości CMC, spójności pomiarowej oraz walidacji metod pomiarowych" – to temat przewodni spotkania i jednocześnie temat prezentacji jego opiekuna merytorycznego – **Ryszarda Malesy**, kierownika Działu Akredytacji Laboratoriów Wzorcujących Polskiego Centrum Akredytacji.
Z zaproszenia PCA na spotkanie 23 maja br., do Galerii Porczyńskich w Warszawie skorzystało 220 osób, czyli 97 procent spośród tych, do których zostało wystosowane. R. Malesa przywitał uczestników spotkania i zaproszonych gości, w tym prezes Głównego Urzędu Miar – **Marię Popowską** i dyrektora Polskiego Centrum Akredytacji – **dr. inż. Eugeniusza W. Roguskiego**.
Pierwszym prelegentem była **Elżbieta Michniewicz,** dyrektor Zakładu Elektrycznego GUM, której prezentacja nosiła tytuł: „Zasady europejskiej działalności metrologicznej". Omówiła w nim międzynarodową infrastrukturę metrologiczną, przypomniała „Konwencję Metryczną", podpisaną w Paryżu 20 maja 1875 r., na podstawie której utworzono Międzynarodowe Biuro Miar (Polska podpisała ją 12 maja 1925 r.). Przedstawiła cele i zadania EURAMETU e.V, czyli Europejskiego Stowarzyszenia Krajowych Instytutów Metrologicznych oraz jego strukturę, międzynarodowe porozumienia, których sygnatariuszem jest Polska oraz udział naszego kraju w wydarzeniach związanych z metrologią na poziomie międzynarodowym.
Po tym europejskim wstępie, R. Malesa poprosił o wystąpienie **dr Simonę Klenovską,** kierownika Departamentu

Na pierwszym planie: dyrektor Polskiego Centrum Akredytacji, dr inż. Eugeniusz W. Roguski, obok - prezes Głównego Urzędu Miar, Anna Popowska

Z zaproszenia na spotkanie w Galerii Porczyńskich skorzystało 220 osób, czyli 97 procent spośród tych, do których zostało wystosowane

Porównań Międzylaboratoryjnych Czeskiego Instytutu Metrologicznego (CMI), która przedstawiła swoją prezentację po angielsku w sposób tak przekonujący i dynamiczny, że zebrała po jej zakończeniu wiele gratulacji. Polskie Centrum Akredytacji zadbało o to, by w materiałach przekazanych uczestnikom spotkania, oprócz nagranych na płycie CD wszystkich prezentacji, było także polskie tłumaczenia wystąpienia S. Klenovskiej o porównaniach międzylaboratoryjnych organizowanych przez CMI.

Opisana została struktura CMI i jego podstawowa działalność, czyli: utrzymywanie i rozwój wzorców państwowych; wzorcowanie i badania zawarte w zakresie akredytacji, akredytacja CMI jako jednostki certyfikującej osoby, a także działania związane z oceną zgodności. Zasadnicza część prezentacji dotyczyła badań biegłości organizowanych przez CMI – w szczególności dla laboratoriów wzorcujących, ale nie tylko. Należy zaznaczyć, że również usługi CMI jako organizatora badań biegłości są akredytowane.

Omówione zostały programy PT/ILC organizowane przez CMI, których jest od 12 do 15 każdego roku i które obejmują wszystkie główne wielkości fizyczne oraz korzyści z uczestnictwa w tych programach. Nie pominięto także kosztów ponoszonych przez uczestników (od 350 do 750 Euro).

Kolejnym prelegentem była **Joanna Przybylska**, kierownik Laboratorium Kąta z Głównego Urzędu Miar, która na wybranych przykładach omówiła wyniki badań biegłości – organizowanych przez GUM dla laboratoriów wzorcujących – w zakresie pomiarów kąta.

Następnie **Anna Warzec**, kierownik Jednostki ds. Porównań Międzylaboratoryjnych Instytutu Łączności Państwowego Instytutu Badawczego, przedstawiła wyniki badań biegłości prowadzonych w Jednostce, która była pierwszą akredytowaną organizacją w tym zakresie w Polsce (numer akredytacji PT 001).

Z kolei **Wiesław Gosk** z Okręgowego Urzędu Miar w Warszawie, zaprezentował analizę statystyczną współczynnika En – kluczowego dla porównań międzylaboratoryjnych, zwłaszcza dla porównań dwustronnych, w których jedno z laboratoriów stanowi laboratorium referencyjne.

W prezentacji, której tytuł podaliśmy na wstępie, **Ryszard Malesa** zajął się szerokim spektrum ważnych zagadnień, ale jeden z istotniejszych dotyczył spójności pomiarowej – zwłaszcza w świetle nadchodzących zmian, wynikających ze znowelizowanej Polityki ILAC P-10. Poruszone zostały także sprawy niepewności pomiaru w aspekcie oferowanych wartości CMC, prezentowanych w zakresach akredytacji laboratoriów wzorcujących. Stwierdził, że: „spójność pomiarowa i wartości CMC są ze sobą jednoznacznie związane". Przedstawił również – Kroki do potwierdzenia wartości CMC, którymi są:

1. Budżet niepewności wynikający z obliczeń.
2. Potwierdzenie wartości niepewności w rutynowych wzorcowniach – najmniejszej wartości możliwej do uzyskania (CMC).
3. Udział w PT/ILC – analiza wyników.
4. Porównanie z CMC (NMI/DI) w bazie KCDB BIPM lub innych akredytowanych laboratoriów wzorcujących (w kraju lub za granicą) zawartych w ich zakresach akredytacji.
5. Ocena punktów 1-4 przez auditorów.

W podsumowaniu stwierdził, że:

– Potwierdzone wartości CMC związane są z potwierdzeniem spójności pomiarowej.
– Wzorcowanie wzorców i innych przyrządów (wewnętrzne lub zewnętrzne), związane jest z zapewnieniem spójności pomiarowej.
– Walidacja metod wymaga m.in. potwierdzenia wartości CMC oraz spójności pomiarowej.
– Badania biegłości/porównania międzylaboratoryjne powinny potwierdzać (m.in.) odpowiedniość metody oraz właściwość oszacowania wartości CMC.
– Badania biegłości są zatem narzędziem do potwierdzania wartości CMC, spójności pomiarowej oraz do walidacji metod pomiarowych.

Po jego prezentacji nastąpił blok odpowiedzi na zgłoszone przed spotkaniem, na piśmie, pytania od laboratoriów oraz dyskusje w grupach tematycznych przy stolikach eksperckich.

Dr Simona Klenovska z Czeskiego Instytutu Metrologicznego podczas swej dynamicznej prezentacji o porównaniach międzylaboratoryjnych

Dyskusja przy stoliku eksperckim

Kierownik Działu Akredytacji Laboratoriów Wzorcujących PCA, Ryszard Malesa